

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep.

0030 OSLO

Deres ref.	Vår sak	Sted/Dato
200604938-1/SMS	07/00018-021 002566/07 ES 842.205	Oslo, 28.02.2007

**TJENESTEDIREKTIVET:
HØRING AV EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV
2006/123/EF AV 12. DESEMBER 2006 OM TJENESTEYTELSER I DET
INDRE MARKED**

1 Innledning

Det vises til Nærings- og handelsdepartementets høringsbrev av 22. desember 2006.

LO har hatt en omfattende intern høring, hvor en rekke av forbundene har avgitt uttalelse. Et gjennomgående trekk ved disse uttalelsene er krav om

- forsterket innsats mot sosial dumping – ut over det som er annonsert i Soria Moria-erklæringen og i Revidert nasjonalbudsjett 2006
- en konsekvensanalyse av virkningene av tjenstedirektivet i forhold til arbeidsrettslige regler, tiltak mot sosial dumping og mulighetene for å løse samfunnsmessige oppgaver gjennom offentlig sektor.

Sekretariatet i LO har behandlet denne saken en rekke ganger, sist i sekretariatsmøtet 26. februar 2006, hvor det ble vedtatt en enstemmig innstilling til Representantskapet.

Representantskapet behandlet saken den 27. februar 2007. I overensstemmelse med Sekretariatets innstilling traff Representantskapet *enstemmig* slikt vedtak:

- ”1. LO krever at Regjeringen foretar en grundig konsekvensanalyse av hvilke virkninger tjensteddirektivet vil få i Norge med henblikk på arbeidsrettslige spørsmål og aktuelle tiltak mot sosial dumping samt mulighetene for å løse samfunnsmessige oppgaver gjennom offentlig sektor.

LO forutsetter at Tjensteddirektivet sendes ut til ny og endelig høring etter at konsekvensanalysen er offentliggjort og før Regjeringen tar standpunkt til direktivet.

2. LO krever en forsterket innsats mot sosial dumping ut over de tiltak som er foreslått i Soria Moria-erklæringen og i Revidert nasjonalbudsjett 2006.”

2. LOs arbeid med direktivet

LO har arbeidet med forslagene til tjensteddirektiv i flere år og har avgitt flere uttalelser til Nærings- og handelsdepartementet i perioden fra mars 2004. Sekretariatet har behandlet tjensteddirektivet i flere møter, den 16.3.2004, 8.5.2006 og sist 20.11 og 4.12.2006.

4.12.06 traff Sekretariatet slikt vedtak:

- ”1. *Status for behandlingen av Tjensteddirektivet i EU – og debatten tas til foreløpig orientering.*
2. *Sekretariatet er kjent med at regjeringen nå har varslet en bred høringsrunde om Tjensteddirektivet. LO ser det som svært viktig å ha med seg regjeringens endelige analyser og gjennomgang av Tjensteddirektivet – før LO avgir endelig høringsuttalelse.”*

Til møtet 20.11. forelå det et omfattende bakgrunnsnotat fra Juridisk avdeling om direktivet som på det tidspunktet ikke var endelig vedtatt.

LO har også tatt aktivt del i striden om utforming av direktivet gjennom NFS og ETUC. Dette samarbeidet har vært en hovedfaktor bak de vesentlige

endringene av direktivet sett i forhold til det første forslaget (Bolkestein). De endringene som er oppnådd er innkassert som en seier for europeisk fagbevegelse og andre demokratiske krefter i EU. Parlamentet har fått stor innflytelse på direktivets utforming.

3. Kampen mot sosial dumping – forholdet til tjenstedirektivet

LO har stilt seg positiv til de tiltak Regjeringen har vedtatt i kampen mot sosial dumping og er likeledes positiv til at flere forslag til tiltak nå er under forberedelse og høring.

Deler av arbeidsmarkedet er sterkt preget av at de tiltakene som er iverksatt mot sosial dumping, ikke er tilstrekkelige. Denne situasjonen har oppstått uavhengig av tjenstedirektivet. Dersom tjensteutvekslingen øker ytterligere – eventuelt som en konsekvens av at tjenstedirektivet virker etter sin hensikt – må man frykte ytterligere problemer med sosial dumping. For LO er dette meget alvorlig.

I tråd med vedtaket i Representantskapet krever LO at de tiltak som er beskrevet nedenfor, blir gjennomført.

Representantskapet har også uttalt at det må foreligge en *konsekvensanalyse* som omfatter tre ulike felt:

- virkningene av tjenstedirektivet i forhold til arbeidsrettslige regler,
- virkningene av tjenstedirektivet i forhold til nødvendige tiltak mot sosial dumping, og
- virkningene av tjenstedirektivet når det gjelder mulighetene for å løse samfunnsmessige oppgaver gjennom offentlig sektor.

LO forutsetter at Representantskapets krav om konsekvensanalyse blir imøtekommet. Analysen må også omfatte en avklaring av *om tjenstedirektivet i seg selv*, vil være til hinder for å gjennomføre LOs krav, slik de er formulert nedenfor.

LOs krav om tiltak er:

3.1 Pålegg om utbetaling av lønn. LO krever at Arbeidstilsynet – i tillegg til den styrking som er vedtatt – gis myndighet til å gi pålegg om utbetaling av slik lønn som er fastsatt i allmenngjøringsvedtak. En slik ordning er

tidligere avvist, med den begrunnelse at dette dreier seg om "privatrettslige krav", se Ot prp nr 92 (2005-2006) s 14. Dette er misvisende.

Allmenngjøringsvedtaket er en offentligrettslig regulering, og det er offentlige hensyn som begrunner at det treffes vedtak om allmenngjøring. Men det er jo åpenbart at de samme hensyn med styrke tilsier at vedtakene ikke bare blir skrivebordsvedtak – men blir etterlevet. Den klassiske modell – å gi progressiv lovgivning – men unnlate å sørge for at denne lovgivningen i praksis blir gjennomført, gir *inntrykk av at lovgiverne gjør noe – som man i virkeligheten ikke gjør.*

Arbeidstakernes hovedmål med arbeidet er å få sin lønn. Påleggskompetanse for Arbeidstilsynet mht utbetaling av lønn er derfor av sentral betydning for å gjøre allmenngjøringsvedtak effektive. Den mangelfulle ordningen vi har pr. i dag oppfyller neppe Utstasjoneringsdirektivets krav om *effektiv oppfyllelse utstasjonerte arbeidstakeres rettigheter*, jf fortalen pkt 23 og artikkel 5. Det fins i praksis ingen effektive midler for inndriving av lønnskrav for utstasjonerte arbeidstakere. Hvis man ønsker *effektive tiltak mot dumping*, er nok påleggskompetanse om utbetaling av fastsatt lønn et av de svært få effektive tiltakene man kan tenke seg. Oppdragsgivere og innleiere kan selvsagt beskyttes mot kostnadene ved de utgifter de eventuelt påføres ved enkle kontraktsmessige klausuler eller på annen måte. Mangelfull håndhevelse av allmenngjøringsvedtak kan tenkes å velte lønnskrav over på Lønnsgarantiordningen.

3.2 Solidaransvar. LO krever at det etableres en ordning hvor oppdragsgivere/hovedentreprenører og innleiere får ansvar for uoppfylte lønnskrav hos henholdsvis entreprenør/underentreprenør og utleier. EF-domstolen har akseptert slike ordninger som kan begrunnes både av hensyn til arbeidstakerne og ut fra hensynet til ryddige konkurranseforhold, jf sak C-60/03 Wolff & Müller. Dette vil trolig være det mest effektive tiltak mot sosial dumping. Oppdragsgiveren/innleieren kan sikre seg mot ansvar ved enkle kontraktsmessige bestemmelser eller på annen måte, for eksempel fondering.

3.3 Meldeplikt for tjenesteoppdrag. Det bør etableres en ordning med meldeplikt til Arbeidstilsynet for tjenesteoppdrag, evt. over en viss terskelverdi. Plikten bør pålegges både oppdragsgiver og tjenesteyter. Dette vil gjøre det mulig å kontrollere at tjenesteytere overholder sine plikter. Et

slikt krav kan begrunnes med behovet for å kunne kontrollere bl.a lovbestemte arbeidsvilkår mv.

3.4 Arbeidstakerbegrepet. LO har tidligere satt fram krav om at lovgivningens arbeidstakerbegrep må gis et innhold som er tilpasset de reelle hensyn. Slik lovgivningens definisjoner er, inviteres det til omgåelser av både arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven. I EU-retten er arbeidstakerbegrepet et nasjonalt anliggende (fortalen til tjenstedirektivet pkt 87). Å redefinere arbeidstakerbegrepet på en slik måte at "falske selvstendige"/kontraktører fanges opp av definisjonen, diskuteres i mange land. En slikt tiltak er nødvendig for å unngå svindel som består i at de som reelt sett er arbeidstakere, frarøves sine arbeidstakerrettigheter. Pr. i dag er det en rekke arbeidstakere som gis status som selvstendige ved hjelp av registrering i offentlige registre som selvstendige. Slik sett bidrar offentlige registreringsordninger i praksis til brudd på arbeidervernlovgivningen.

3.5 Yrkesskadeforsikring. LO har tidligere reist krav om at arbeidstakere som er utstasjonert i Norge, må ha yrkesskadedekning på linje med norske arbeidstakere. Problemene i denne sammenheng må finne sin løsning. En mulighet hvor det stilles krav om ID-kort, er å stille som vilkår for utstedelse for ID-kort at det foreligger dokumentasjon for yrkesskadeforsikring.

3.6 Representant for tjenesteyter. Fra svensk og dansk side har det i diskusjonen om tjenstedirektivet vært et sentralt krav at enhver tjenesteyter har en representant i vertslandet. Denne problemstillingen har betydning også i Norge. Det er vanskelig å gjennomføre et krav om tariffavtale i Norge uten at vedkommende foretak har en representant her som kan handle på foretakets vegne. Og: når det gjelder inndrivelse av lønnskrav for utstasjonerte arbeidstakere, reiser det seg i praksis uoverstigelige problemer med inndrivelse av lønnskrav overfor en tjenesteyter som ikke har en representant i Norge, for uteblivelsesdommer kan i mange tilfeller ikke inndrives i andre land.

3.7 Faglig innsynsrett. I Soria Moria-erklæringen er det gitt løfte om at det skal etableres innsynsrett for tillitsvalgte. Dette er i ferd med å bli gjennomført for de tilfeller hvor det foreligger et allmenngjøringsvedtak. Innsynsretten er der knyttet til håndheving av allmenngjøringsvedtak. LOs krav går langt videre, med krav om innsynsrett for

- a) å kunne vurdere om det er grunnlag for å kreve allmenngjøring, og
- b) å kunne framskaffe materiale under behandling av en sak for Tariffnemnda.

LO er klar over at det er reist innvendinger mot slik innsynsrett ut fra personvernmessige begrunnelser. Slike innvendinger er imidlertid forfeilet. Relevante opplysninger kan gis til tillitsvalgte uten at det knyttes til personer, i anonymisert form eller for grupper. Dessuten kan det etter LOs oppfatning ikke være for problematisk å fastsette lovhjemmel for å gi lønnsopplysninger til tillitsvalgte som i sin tur i tilfellet kan pålegges taushetsplikt. Det er mer problematisk å *unnlate* å fastsette effektive midler for å avdekke uverdige og krenkende lønnsforhold.

3.8 Det bør i sammenheng med sosial dumping også nevnes at allmenngjøringsloven § 5 om **inndrivelsesboikott** til nå ikke har vært et brukbart middel mot sosial dumping. Regjeringen har flere ganger vist til denne boikottbestemmelsen som et middel til å gjøre allmenngjøringsvedtak effektive. Dette er pr i dag ikke korrekt. Det er nødvendig å etablere regler om inndrivelsesboikott som er tjenlige midler for fagbevegelsen. LO krever også at Regjeringen fremmer forslag om endringer i boikottloven slik at det blir gitt anledning til en boikott for det formål å oppnå ordinære tariffvilkår – som hovedkonflikt - uten at den kan forpurres med krav om midlertidig forføyning etter boikottlovens § 3.

3.9 På **utleiemarkedet** er forekomsten av sosial dumping meget betydelig. Det må etableres godkjenningsordninger som stenger useriøse foretak ute og hvor arbeidstakernes rettigheter er sikret. Videre må vilkårene for inn- og utleievirksomhet strammes inn.

3.10 LOs forbund erfarer at utenlandske arbeidstakere får lite **informasjon om rettigheter som arbeidstakere i Norge**. I praksis blir det tillitsvalgte som utfører mye av det som er en offentlig oppgave. LO stiller derfor krav om at det offentlige må sørge for at utenlandsk arbeidskraft i Norge får effektiv informasjon om sine rettigheter mht lønns- og arbeidsvilkår og andre sosiale forhold.

I tilknytning til høringen *Om tiltak for å sikre ryddigere forhold på inn- og utleiemarkedet og for å effektivisere allmenngjøringsordningen (AID)* vil LO komme tilbake med ytterligere forslag om tiltak.

Om det ønskes ytterligere opplysninger, står vi til departementets disposisjon.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Roar Flåthen

Einar Stueland
advokat